

UN *GYMNOPILUS* INTERESSANT, TROBAT A CATALUNYA

MIQUEL À. PÉREZ-DE-GREGORIO¹, LEANDRO SÁNCHEZ²
I SANTIAGO GIBERT³

1. -c/ Pau Casals, 6, 1er., 1ª. E-17001 Girona. E-mail: mycena@telefonica.net
- 2.- Av. Turó, 3, 7è 3a. E-08390 Montgat (Barcelona). E-mail: leasan59@hotmail.com
- 3.- c/ Turó de l'Home, 49, 2-7. E-17450 Hostalric (Girona). E-mail: santigibert@gmail.com

ABSTRACT. *Gymnopilus arenophilus* A. Ortega & Esteve-Rav. A interesting taxon of *Cortinariaceae*, found in Catalonia, is described, commented and illustrated.

Key words: Basidiomycetes, Cortinariaceae, taxonomy, Iberian Peninsula.

RESUM. *Gymnopilus arenophilus* A. Ortega & Esteve-Rav. Un interessant tàxon dels *Cortinariaceae*, trobat a Catalunya, es descriu, comenta i il·lustra.

RESUMEN. *Gymnopilus arenophilus* A. Ortega & Esteve-Rav. Un interesante taxón de las *Cortinariaceae*, hallado en Cataluña, se describe, comenta e ilustra.

INTRODUCCIÓ

En el marc de la recerca que portem a terme des de fa anys sobre els fongs que fructifiquen en la zona mediterrània de les nostres comarques, presentem un interessant tàxon recentment descrit a la Península Ibèrica, i fins ara poc iconografiat i escassament citat a Catalunya.

El material d'*exsiccatum* es troba dipositat en l'herbari personal del segon autor (LSS). Les fotografies es varen fer *in situ*, amb una càmera Canon G12. Les observacions microscòpiques es varen fer a partir de material fresc, amb un microscopi Optika B-353-PL, utilitzant el colorant vermell Congo. Les fotografies dels elements microscòpics van ser fetes amb una càmera Optikam/B5, acoblada al microscopi. Totes les fotografies les va realitzar el segon autor.

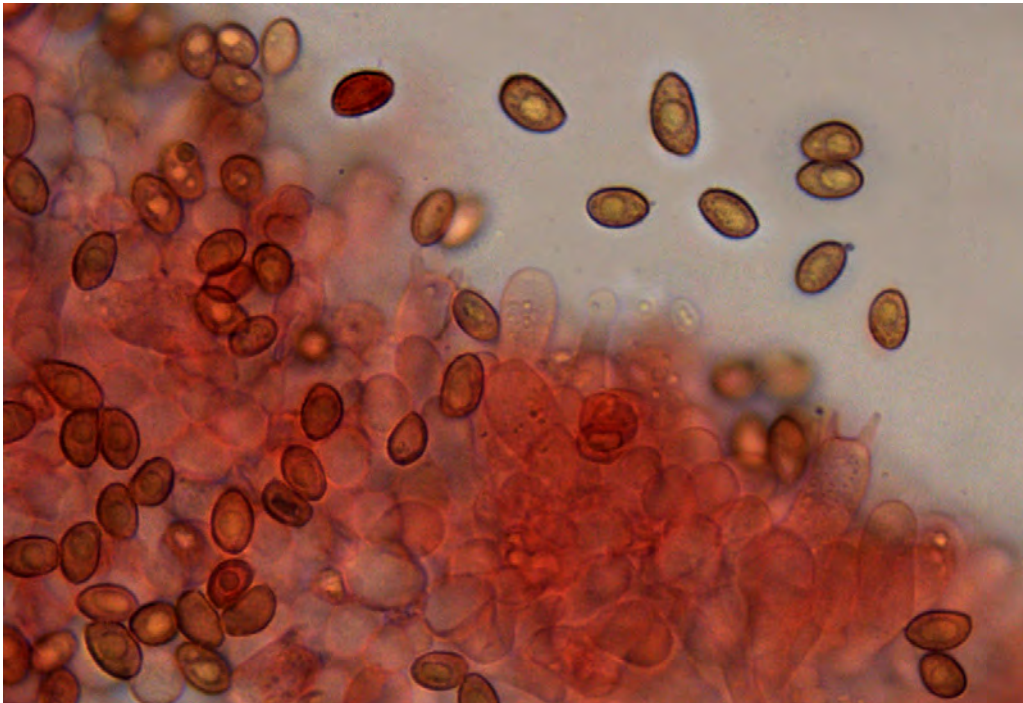
DESCRIPCIÓ

Gymnopilus arenophilus A. Ortega & Esteve-Rav., *Persoonia* 18(4): 506 (2005)

Píleu de fins a 60 mm de diàmetre, primer cònico-convex, després plano-convex i finalment aplanat, i umbonat. La cutícula es una mica higròfana, llisa, de color ataronjat o ataronjat rogenc, més pàl·lida en assecar-se, groguenca, sobretot vers el marge, que no és estriat per transparència. En un dels exemplars estudiats el marge era clarament fistonejat. Les làmines són ascendents, adnates, no gaire espaiades. Inicialment són de color groc pàl·lid, de seguida esdevenen ataronjades i, finalment, hi apareixen taques de color rovell, en els exemplars vells, però l'aresta sempre es manté blanquinosa. L'estípit és cilíndric, corbat i sinuós en alguns exemplars, buit en els

Gymnopilus arenophilus A. Ortega & Esteve-Rav.

Gymnopilus arenophilus A. Ortega & Esteve-Rav. Espores.

Gymnopilus arenophilus A. Ortega & Esteve-Rav. Queilocistidis.

exemplars vells, de color semblant al del barret, o més pàl·lid, fibril·lós longitudinalment, amb la base recoberta de restes blanquinoses del vel. La carn és blanquinosa o lleugerament groguenca, sense olor destacable i de gust suau. Esporada de color ocre ferruginós.

Espores de 7,5-10,4 x 4,9-6,4 µm, Q= 1,5-1,6 µm, d'el·lipsoïdals a subamigdaliformes, verrucoses, sense placa suprahilar i sense porus germinatiu. Basidis tetraspòrics, subclaviformes, de 28-34 x 6,7-8 µm, amb esterigmes llargs. Queilocistidis lageniformes, alguns sinuosos, majoritàriament capitats amb capítol de 4,5-6,5 µm. Pleurocistidis no observats. Caulocistidis no observats. Hifes de la pileipel·lis cilíndriques, immerses en matèria gelatinosa, amb pigment parietal incrustant, de color groguenc. Hifes fibulíferes presents en tots els teixits.

Material estudiat. GIRONA: Riudarenes (la Selva), UTM 31T 476239 4630568, 91 m, 2013-1-19, 8-10 exemplars que creixien de forma subcespitosa, sobre restes de pinassa, en terreny sorrenc i àcid, en una pineda de pinastre (*Pinus pinaster*), leg. S. Gibert, & L. Sánchez, det. M. A. Pérez-De-Gregorio & L. Sánchez, herbari: LSS20130121-4.

OBSERVACIONS. La nostra recol·lecció coincideix perfectament amb la descripció original d'ORTEGA & ESTEVE-RAVENTÓS (2005). L'hàbitat, les mides de les espores, la forma dels queilocistidis i l'absència de pleurocistidis, coincideixen amb l'esmentada descripció. En la nostra recol·lecció no vàrem notar cap mena de gust amargant, fet que també coincideix força amb el que diuen els autors de l'espècie sobre aquest caràcter, si bé ells esmenten un "gust a penes amargant".

Sense cap mena de dubte, el congènere més proper amb el qual es pot confondre és *Gymnopilus penetrans* (Fr.) Murrill. Aquesta espècie és macroscòpicament gairebé idèntica, però té un creixement més clarament lignícola, tant sobre troncs i soques, com sobre escorça, branques, etc. Una altra diferència, fonamental, és el gust de la seva carn, ja que *G. penetrans* presenta un gust fortament amargant. En l'aspecte

microscòpic, també hi ha diferències notables. *G. penetrans* té pleurocistidis, sovint nombrosos, i sobretot, les espores són més petites, tant d'amplada com de llargada; concretament, com a molt arriben a mesurar 9 x 5,7 µm (BON & ROUX, 2002: 35). Pel que fa a la seva distribució, la descripció original es fonamenta en material recol·lectat a les províncies de Sevilla i de Segòvia. Posteriorment, ha estat trobada a Huelva, Jaén (JIMÉNEZ & REYES, 2008), Càceres, Astúries i Valladolid, dins la Península Ibèrica. Pel que fa a Catalunya, només tenim constància de la seva presència al Parc Natural del Delta del Llobregat, tal com es recull a la Memòria de Gestió (2010) del Consorci per a la protecció i la gestió dels espais naturals del delta del Llobregat. Fora de la Península, s'ha trobat a les Canàries, concretament a les illes de Tenerife i de La Palma. També tenim constància de la seva presència a França i Itàlia (GUZMÁN-DÁVALOS et al., 2009).

Pensem que no es tracta d'una espècie rara a la zona mediterrània, però que de ben segur ha passat desapercebuda, sovint confosa amb *G. penetrans*.

Des d'un punt de vista sistemàtic, d'acord amb BON & ROUX (2002), s'incardinaria a la subsecció *Fulgentes*, de la secció *Gymnopilus* del subgènere *Gymnopilus*.

AGRAÏMENTS

Volem agrair al micòleg madrileny F. Pancorbo la facilitació de dades bibliogràfiques. També volem agrair als companys de l'Associació Micològica Joaquim Codina, de Girona, el seu continu suport, i en especial a C. Roqué, per la revisió del text i els consells donats.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- BON, M. & P. ROUX (2002). Le genre *Gymnopilus* P. Karst., in Europe. *Fungi Non Delineati*, pars XVII: 1-52
- GUZMÁN-DÁVALOS, L., A. ORTEGA, M. CONTU, A. VIZZINI, A. RODRÍGUEZ, A.R. VILLALOBOS-ARÁMBULA & A. SANTERRE (2009). *Gymnopilus maritimus* (Basidiomycota, Agaricales), a new species from coastal psammophilous plant communities of northern Sardinia, Italy, and notes on *G. arenophilus*. *Mycol Progress* 8:195-205
- JIMÉNEZ, F. & J. de D. REYES (2008). Especies interesantes XVI. *Lactarius* 17: 36-44
- ORTEGA, A. & F. ESTEVE-RAVENTÓS (2005). A new species of *Gymnopilus* (Cortinariaceae) from sandy soils in *Pinus* forests. *Persoonia*, vol. 18, part 4: 505-510.